УДК 930:159.953.2]:355.01(477:470)«2022/2025»]:378.4(477.83) **DOI** https://doi.org/10.26661/zhv-2025-11-63-19

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ПРО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ У ДРОГОБИЦЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА (2022–2025 рр.)

Н. Ю. Кантор
Національний університет «Львівська політехніка»
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
natali.kantor@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-9533-0851

Р. З. Бурдяк
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
rostuslavburdyak@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0009-0009-3049-5685

Ключові слова: історики, російсько-українська війна, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, конференції, збірники, монографії, формування політики пам'яті, рецепція.

У статті проаналізовано основні наукові заходи, які провели вчені-історики Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана у перші три роки широкомасштабної російсько-української війни. Передусім охарактеризовані проведені традиційні дві Міжнародних науково-практичних конференцій (19 квітня 2024 року; 7 березня 2025 року) та дві Всеукраїнських науково-практичних конференцій (28 квітня 2023 року; 10 грудня 2024 року). Підраховано, що за результатами цих конференцій було опубліковано п'ять збірників матеріалів конференцій (Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки. Том І. 2023. 174 с.; Том ІІ. 2024. 282 с.; Том ІІІ. 260 с.; Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни. Том І. 2024. 204 с.; Початкова загальновійськова підготовка як чинник національної безпеки: історичний досвід, уроки для України. Том І. 2025. 216 с.). Окрім цього у статті наголошується, що доопрацьовані та розширені матеріали організатори конференцій опублікували у трьох спеціальних випусках фахових наукових збірників («Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць», 2023. Випуск 13/55; 2024. Спецвипуск; Вісь Європи, 2025. Випуск 6.). Окремо відзначається і особливо значний доробок, яким стала публікація чотирьох наукових монографій: дві українською («Російсько-українська війна (2014–2022): історичні, політичні, культурно-освітні, релігійні, економічні та правові аспекти, 2022. 1436 р.»; «Освіта і наука як чинники післявоєнної відбудови: історичний досвід, уроки для України», 2024. 332 с.; 2025. 302 с.) та однієї англійською мовами («Сучасна російсько-українська війна: історіографічні, суспільно-політичні, соціально-економічні та культурно-духовні виміри», 2025). Значний акцент зроблено і практичному впровадженні в освітній процес Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка трьох робочих програми навчальних дисциплін (нормативних та вибіркових). Наголошено, що навіть попри проведення такої кількості наукових заходів ще для не одного покоління науковці залишається значна кількість проблем, які потребують окремого вивчення та обговорення як у конференційному, так і публікаційному форматі.

ON THE FORMATION OF MEMORY OF THE RUSSO-UKRAINIAN WAR AT IVAN FRANKO DROHOBYCH STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY (2022–2025)

N. Y. Kantor
Lviv Polytechnic National University
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

R. Z. Burdyak
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Keywords: historians; Russo-Ukrainian war; Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University; conferences; collections; monographs; formation of memory policy; reception.

The article analyzes the main scholarly activities carried out by historians of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University during the first three years of the full-scale Russo-Ukrainian war. First of all, the paper characterizes the traditional academic events held: two International scientific-practical conferences (19 April 2024; 7 March 2025) and two All-Ukrainian scientific-practical conferences (28 April 2023; 10 December 2024). It is calculated that, based on the results of these conferences, five collections of conference materials were published (Science and Education of Ukraine under the Conditions of the Russo-Ukrainian War: Challenges and Tasks in the Context of National Security, Vol. I, 2023, 174 pp.; Vol. II, 2024, 282 pp.; Vol. III, 260 pp.; Topical Issues of Education and Science under the Conditions of the Contemporary Russo-Ukrainian War, Vol. I, 2024, 204 pp.; Basic General Military Training as a Factor of National Security: Historical Experience and Lessons for Ukraine, Vol. I, 2025, 216 pp.). In addition, the article emphasizes that the revised and expanded conference materials were published by the organizers in three special issues of professional academic collections (Problems of the Humanities: Collection of Scholarly Works, 2023, Issue 13/55; 2024, Special Issue; The Axis of Europe, 2025, Issue 6). The paper also highlights a particularly significant contribution–the publication of four scholarly monographs: two in Ukrainian (The Russo-Ukrainian War (2014–2022): Historical, Political, Cultural-Educational, Religious, Economic, and Legal Aspects, 2022, 1436 pp.; Education and Science as Factors of Post-War Reconstruction: Historical Experience and Lessons for Ukraine, 2024, 332 pp.; 2025, 302 pp.) and one in English (The Contemporary Russo-Ukrainian War: Historiographical, Socio-Political, Socio-Economic, and Cultural-Spiritual Dimensions, 2025). Considerable attention is also paid to the practical implementation in the educational process at Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University of three syllabi of academic disciplines (compulsory and elective). It is emphasized that, despite the large number of academic events already held, a significant range of issues will remain for more than one generation of scholars–issues that require separate study and discussion both in conference and publication formats.

Постановка проблеми. Підготовка вчителів-істориків у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка було відновлено 1992 р. Із того часу історики Університету активно проводили різноманітні наукові заходи, публікували тематичні наукові збірники, монографії, статті, тези тощо. Початок широкомасштабного етапу російсько-української війни активізував дослідження вчених-істориків спрямовані на вивчення причин, передумов російсько-української війни, викликів національній безпеці та особливостей формування політики пам'яті про війну.

Мета нашої розвідки – розкрити основні наукові заходи (конференції, видавничі проєкти (збірники матеріалів, збірники наукових статей, монографії, програми навчальних дисциплін), проведені у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка у 2022–2025 рр.

Виклад основного матеріалу. Перший найбільш масштабний монографічний проєкт було започатковано одразу із початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну. До нього долучилися вчені із більшості провідних освітніх та наукових закладів країни. До видання подали

свої дослідження 180 науковців із основний історичних, політичних, культурно-освітніх, релігійних, економічних та правових аспектів. У колективній монографії виокремлено основні шість розділів: економіка, менеджмент, технології, історія, культура, мистецтво, освіта, політологія, державне управління, право, соціопсихологія. Вцілому свої дослідження опублікували 268 науковців[1].

28 квітня 2023 р. науковці Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка започаткували та провели Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки». Організаторами цього наукового форуму стали Рада молодих учених при Міністерстві освіти і науки України, Дрогобицький держаний педагогічний університет імені Івана Франка, Львівський національний університет імені Івана Франка, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Ужгородський національний університет, Запорізький національний університет, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, ГО «Центр східноєвропейських наукових студій». Конференція працювала за чотирма секціями – секція 1 «Історичні науки. Філологія», секція 2 «Педагогіка. Професійна підготовка», секція 3 «Природничі науки. Екологія та охорона. Здоров'я людини», секція 4 «Суспільні науки». Під час заходу було виголошено 74 наукових доповіді[2].

Відтак за результатами роботи було опубліковано збірник, в основу якого лягли доповіді Всеукраїнської науково-практичної конференції. До нього увійшли 48 наукових текстів молодих та досвідчених науковців, присвячених висвітленню актуальних питань історичних, філологічних, педагогічних, мистецтвознавчих, суспільних, природничих наук та здоров'я людини. Редакційну колегію сформували д-р юрид. н., проф. О. Ващук, д-р пед. н., проф. М. Галів, д-р філол. н., проф. І. Зимомря, канд. філол. н., доц. І. Дмитрів (відповідальний секретар), д-р іст. н., проф. В. Ільницький, д-р іст. н., проф. Ю. Каганов, д-р іст. н., проф. В. Коцур, д-р іст. н., проф. І. Соляр та Н. Юрчишин. Рецензенти видання виступили д-р іст. н., проф. Віталій Тельвак та д-р педагогічних наук, проф. Олена Невмержицька. Зокрема, структурно він складається із п'яти розділів «Історичні науки. Філологія», «Педагогіка. Професійна підготовка», «Природничі Науки. Екологія та охорона», «Здоров'я людини», «Суспільні науки»[3].

Водночас у травні 2023 р. побачив тематичний світ збірник наукових матеріалів, до якого увійшли 16 статей. Впершу чергу вони розкривають діяльність євангельських капеланів під час російсько-української війни (на основі усних свідчень), вітчизняний історіографічний дискурс про характер сучасної російсько-української війни (2014–2023), порівняльний аналіз колабораційної діяльності у закладах освіти під час Другої світової війни та російсько-української війни, втрати культурної спадщини внаслідок тимчасової окупації українських територій в умовах російсько-української війни (2022–2023 рр.), проблематика сучасної російсько-української війни на сторінках «Військово-наукового вісника» (2014–2022), історіографічний огляд виправдання повномасштабної агресії РФ проти України (так звана «СВО») російською академічною «гуманітаристикою», періодизація російсько-української війни (2014–2022) в українському науковому дискурсі, стратегії підтримки України від ЄС та НАТО у відповідь на повномасштабну агресію Російської Федерації, висвітлення окупації Криму Росією за матеріалами газети «Свобода» (березень-квітень 2014 р.), російська логіка війни проти України від 24 лютого донині, війна Росії проти України в дисертаційних дослідженнях українських науковців (2019–2023), деокупація тимчасово окупованих територій України як наукова проблема та практична модель для реалізації, українська історіографія дослідження проблеми трансформації у сфері освіти на тимчасово окупованих територіях України (2014–2023), українські вимушені мігранти і виклики війни, функціонування науки й освіти України в умовах російсько-української війни: роль українознавства у впровадженні національно-патріотичного виховання молоді в освітній простір та у протидії «русскому миру», використання російських джерел для вивчення російсько-української війни?, а також аналіз матеріалів до історії сучасної російсько-української війни

[1] The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. 1436 p.

[2] Програма Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки» (м. Дрогобич, 28 квітня 2023 року). Київ – Дрогобич – Львів – Переяслав – Ужгород – Запоріжжя, 2023. 18 с.

[3] Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки. Том І / [Ред.: В. Ільницький, М. Галів]. Київ – Дрогобич – Львів – Переяслав – Ужгород – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 174 с.

на сторінках «Східноєвропейського історичного вісника» (2016–2023)[4].

19 квітня 2024 року у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка відбулася Міжнародна науково-практична конференції «Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки». Співорганізаторами виступили Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Львівський національний університет імені Івана Франка, Запорізький національний університет, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Ужгородський національний університет, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Південно-східний науковий інститут у Перемишлі, Центр східноєвропейських наукових студій. Конференція працювала за чотирма напрямками: секція 1 (Історичні науки. Філологія; модератор: кандидат історичних наук, доцент Руслана Попп), секція 2 (Педагогіка. Професійна підготовка; модератор: доктор педагогічних наук, професор Микола Галів; секція 3 (Природничі науки. Екологія та охорона. Здоров'я людини; модератор: кандидат педагогічних наук, доцент Неля Вовк), секція 4 (Суспільні науки; модератор: кандидат юридичних наук, доцент Олександра Проць)[5].

За матеріалами цієї конференції було опубліковано збірник наукових праць. Відрадно, що до нього увійшли 67 наукових текстів, серед яких напрацювання молодих та досвідчених науковців, що висвітлювали актуальні питання в галузях історичних, філологічних, педагогічних, мистецтвознавчих, суспільних, природничих наук та здоров'я людини. До редколегії видання увійшли д-р пед. н., проф. М. Галів; д-р філол. н., проф. І. Зимомря; канд. філол. н., доц. І. Дмитрів (відповідальний секретар); д-р іст. н., проф. В. Ільницький; д-р іст. н., проф. Ю. Каганов; д-р іст. н., проф. В. Качмар; д-р іст. н., проф. В. Коцур; д-р іст. н., проф. І. Соляр; д-р іст. н., проф. С. Стемпень. Його рецензентами виступили д-р іст. н., проф. Віталій Тельвак; д-р педагогічних наук, проф. Олена Невмержицька[6].

Окрім цього, у 2024 р. було опубліковано фаховий збірник наукових праць, до якого увійшли 14 наукових статей та 2 рецензії. Зокрема, автори розглядають актуальні питання витоків російсько-української війни початку XXI століття, її комеморативний вимір, аналізується досвід інформаційних війн в історії та сучасності, молодіжна політика у мас-медійному дискурсі України (2014–2022), викрадення українських дітей російськими окупантами (2022–2024): за матеріалами вітчизняних мас-медіа, соціально-гуманітарна проблема на окупованих російськими військами українських територіях (за матеріалами газети «Wyborcza.Pl»), гуманітарні аспекти повномасштабного етапу російської агресії: польське бачення, зайнятість українців-переселенців у Польщі в період російсько-української війни, роль місцевого самоврядування у підтримці та інтеграції внутрішньо переміщених осіб, в умовах воєнного стану (досвід Дрогобицької міської територіальної громади), волонтерська діяльність Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка в умовах повномасштабної агресії Росії проти України, українсько-британські відносини в культурно-історичному контексті (2022–2023), сучасна російсько-українська війна на шпальтах «The British Army Review» (2022–2024), освітню політику в Хорватії (кінець XX – початок XXI ст.), тему російсько-українських відносин у творчих візіях Івана Франка. Водночас були прорецензовані книги про деконструкцію новітньої російської геополітичної доктрини та нове видання до історії радянської русифікаційної політики[7].

28 травня 2024 р. вчені Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка спільно із вченими Університету прикладних наук ISMA, Волинського національний університет імені Лесі Українки, Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, Запорізького національного університету, Національної академії

[4] Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія / ред. кол. Юрій Стецик (головний редактор) та ін. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Випуск 13/55. 352 с. DOI: https://doi.org/10.24919/2664-3715.13/55

[5] Програма Міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки» (м. Дрогобич, 19 квітня 2024 року). Київ – Дрогобич – Львів – Запоріжжя – Переяслав – Ужгород – Перемишль, 2024. 26 с.

[6] Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки. Том ІІ / [Ред.: В. Ільницький, М. Галів]. Київ – Дрогобич – Львів – Переяслав – Ужгород – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2024. 282 с.

[7] Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія / ред. кол. Юрій Стецик (головний редактор) та ін. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Спецвипуск. 180 с. DOI: https://doi.org/10.24919/2664-3715.15/57

сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Університету Григорія Сковороди в Переяславі, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Національного університету «Львівська політехніка», Центру східноєвропейських наукових студій, Центру українсько-європейського наукового співробітництва підготували та опублікували монографію «Сучасна російсько-українська війна: історіографічні, суспільно-політичні, соціально-економічні та культурно-духовні виміри». До монографії увійшло 12 текстів провідних українських вчених. Редакційну колегію сформували В. Бодак, П. Гай-Нижник, В. Гулай, В. Гулима, О. Каліщук, С. Корновенко, Р. Офіцинський, Ю. Ісак, Ю. Офіцинський, Ю. Присяжнюк, В. Масненко, Л. Стрільчук, В. В. Тельвак, В. Ільницький, В. П. Тельвак, А. Харук.

Рецензентами стали Лідія Лазурко, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка; Володимир Старка, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка; Леонід Чупрій, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціальної філософії та управління Державного податкового університету. Зокрема різнобічне висвітлення отримали актуальні питання української освіти у цивілізаційних викликах сьогодення, спадщини Русі як сегменту російської історичної політики та інформаційної війни з Україною, джерельний аспект жіночого виміру сучасної російсько-української війни, мирних переговорів між Україною та РФ (лютий – березень 2022 р.), заколоту Євгена Пригожина 23–24 червня 2023 року в контексті російсько-української війни, нових почесних назв українських військових формувань у контексті опору російській агресії, повномасштабного етапу російсько-української війни в аналітичному дзеркалі часопису «Komentarze Ośrodka Studiyw Wschodnich», порівняння інформаційної війни супроти Сакартвело та України, безпеки державного кордону України у вітчизняній історіографії до початку широкомасштабної агресії Російської Федерації, деконструкції концепту «російський світ/русский мир» у новітньому, українському академічному дискурсі, висвітлення проблематики російсько-української війни в чеській військовій періодиці (за публікаціями часопису АТМ 2022 р.), реінтеграції через освіту в українському мас-медійному дискурсі (2014–2022)[8].

10 грудня 2024 р. відбулася І-а Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни». Організатор – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, співорганізатори ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Ужгородський торговельно-економічний інститут державного торговельно-економічного університету, Центр східноєвропейських наукових студій. Свої доповіді виголосили 79 учасників. Конференція працювала у форматі пленарного засідання та трьох секцій (секція 1. Історичні науки. Філологія. Суспільні науки; секція 2. Педагогіка. Професійна підготовка; секція 3. Туризм. Готельно-ресторанна справа)[9].

За матеріалами цієї конференції було опубліковано науковий збірник. До складу його редколегії увійшли к.і.н., доц. Т. Батюк, к.і.н., доц. С. Біла, к.і.н., доц. В. Галик, д-р пед. н., проф. М. Галів, к.і.н., доц. О. Горбачик, к.і.н., доц. Г. Гриценко, д.екон.н., проф. Т. Гуштан, д-р іст. н., проф. В. Ільницький, к.і.н., доц. О. Козій, д-р іст. н., проф. Л. Лазурко, к.і.н., доц. І. Лозинська, д-р пед. н., проф. О. Невмержицька, д-р іст. н., проф. О. Петречко, к.і.н., доц. Р. Попп, к.ю.н., доц. О. Проць, д-р іст. н., проф. І. Смуток, к.і.н., доц. Л. Смуток, д-р іст. н., проф. Ю. Стецик, к.і.н., доц. В. Тельвак, д-р іст. н., проф. В. Тельвак, д-р іст. н., проф. Л. Тимошенко, д-р іст. н., проф. В. Футала. Рецензентами виступили Оксана Медвідь, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка; Мирослав Пагута, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка; Мар'яна Попик, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туристичної інфраструктури та готельно-ресторанного господарства ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Тема-

[8] Сучасна російсько-українська війна: історіографічні, суспільно-політичні, соціально-економічні та культурно-духовні виміри. Наукова монографія. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2024. 332 с.

[9] Програма І-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни». (10 грудня 2024 року). Дрогобич – Ужгород – Тернопіль, 2024. 16 с.

тично збірник поділено на три частини («історія», «педагогіка. Професійна підготовка», «туризм. Готельно-ресторанна справа»). У ньому було опубліковано 75 наукових текстів[10].

У травні 2025 р. побачили світ два монографічні проєкти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Співорганізаторами видання виступили Університет прикладних наук ISMA, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, Запорізький національний університет, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Ужгородський національний університет, Національний університет «Львівська політехніка», Центр східноєвропейських наукових студій, Центр українсько-європейського наукового співробітництва. Перша книга вийшла повністю англомовною, до неї увійшло десять текстів. Своє висвітлення отримали проблеми відносин Європейський Союз та Україна в контексті російсько-української війни (очима експертного середовища), друга радянізація західноукраїнських земель (на прикладі Івано-Франківської області): ретроспективний аналіз соціально-економічних процесів у XX – на початку XXI ст., періодизація та характер сучасної російсько-української війни (2014–2022 рр.) в українському науковому дискурсі, гібридна інформаційно-ідеологічна практика кремлівського режиму, соціальна політика російської влади на тимчасово окупованих територіях України у 2022 р. (за матеріалами газети «Wyborcza.pl»), підтримка країнами Балтії та Польщі Збройних сил України (2022–2025 рр.), благодійна діяльність УГКЦ у Польщі на початку повномасштабної агресії Росії проти України (на прикладі Вроцлавсько-Кошалінської єпархії), війна Росії проти України як виклик світовій культурній спадщині, діяльність Світового Конгресу Українців на допомогу Україні (2022–2025 рр.)[11]. До редколегії увійшли О. Каліщук, О. Малярчук, М. Палагнюк, Б. Бзунько, В. Ільницький, М. Галів, О. Куцька, Р. Офіцинський, Ю. Офіцинський, О. Ситник, О. Зубкович, О. Медвідь, М. Литвин, Т. Голдак-Горбачевська, Т. Горбачевський, Л. Хахула, Р. Попп[12].

До іншої книги, опублікованої українською мовою, видання увійшло також десять текстів провідних українських вчених. Редакційну колегію сформували Бенчук В. О., Рєзнік В. І., Гудзь В. В., Ситник О. М., Ситник Ю. В., Галів М. Д., Гранд М. Р., Свйонтик О. О., Гулай В. В., Гулима В. П., Ільницький В. І., Тельвак В. В., Гриник Л. М., Медвідь О. В., Полякова Л. І., Горбова О. А., Павлюк В. М., Трофимович В. В., Карпенко О. Є., Чепіль М. М. Свою наукову оптику спрямували на розкриття та аналізу питань оборони Маріуполя (24 лютого – 20 травня) в українській історіографії, Мелітопольського громадянського спротиву як складової частини руху опору рашистським окупантам, історіографії проблеми енергетичної безпеки України в умовах сучасної російсько-української війни, військової допомоги Республіки Польща Україні у повномасштабній війні з Російською Федерацією (2022–2024), 2023–2024 рр. повномасштабного етапу російсько-української війни на сторінках часопису «Komentarze Ośrodka Studiyw Wschodnich», інтеграції української молоді в освітній процес країн Європейського Союзу в період широкомасштабного російського вторгнення (2022–2024), досвіду релокації закладів освіти з окупованої Мелітопольщини Запорізької області на підконтрольну територію України (на основі окремих кейсів), шляхів реалізації державної антикорупційної політики в умовах російсько-української війни, професійному вигоранні педагогічних працівників в умовах російсько-української війни, системі освіти Боснії і Герцеговини в умовах післявоєнної відбудови (кінець XX – початок XXI ст.)[13]. Прорецензували обидва видання Лідія Лазурко, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка та Володимир Старка, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Обидві книги вийшли в авторитетному латвійському видавництві «Baltija Publishing».

[10] Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни. Том І / [Ред.: В. Ільницький, Р. Корсак, Т. Пантюк, О.Петречко, В. Старка]. Дрогобич – Ужгород – Тернопіль: Посвіт, 2024. 204 с.

[11] The current Russian-Ukrainian war: historiographical, sociopolitical, socio-economic and cultural-spiritual dimensions. Scien-tific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2025. 268 p.

[12] The current Russian-Ukrainian war: historiographical, sociopolitical, socio-economic and cultural-spiritual dimensions. Scien-tific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2025. 268 p.

[13] Освіта і наука як чинники післявоєнної відбудови: історичний досвід, уроки для України. Наукова монографія. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2025. 302 с.

У травні 2025 р. вийшов друком спеціальний випуск збірника наукових праць «Вісь Європи» (вміщено 15 текстів) у якому було опубліковано матеріали Міжнародної наукової конференції «Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки» (Дрогобич, 7 березня 2025 р.). Збірник вийшов друком під редакцією професорів Лідії Лазурко, Василя Ільницького та Миколи Галіва. У першу чергу автори розкрили освітньо-наукову складову повоєнного відновлення України в рецепції Степана Томашівського, український жіночий досвід війни: від підпілля 1940-х до передової 2020-х рр., розвиток методології вивчення та впровадження досвіду у Збройних силах України (1991–2024), динаміку та структуру освітньої міграції українських студентів до Польщі (2013–2021), проблему другої державної мови в Україні у висвітленні українських ЗМІ в умовах російсько-української війни (2014–2022), боротьбу за автокефалію у контексті церковно-релігійного виміру російсько-української війни, енергетичну безпеку України в умовах російської-української війни (2014–2024), порівняльні конструкції путіна та гітлера в українському медійному дискурсі (2014–2025), реакцію міжнародного співтовариства на початок широкомасштабного російського вторгнення на територію України (2022), освітню діяльність світового конгресу українців (2022–2025), аналіз зруйнованих релігійних пам'яток Донецької області після початку повномасштабного російського вторгнення, динаміку настроїв студентської молоді в умовах війни щодо майбутнього України (2022–2024), російсько-українську війну за підсумками 2023 року, організаційні, нормативні та концептуальні засади політики пам'яті України щодо сучасної російсько-української війни, кібератаки як новітній конфлікт та важлива форма глобального протистояння[14].

7 березня 2025 р. у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка відбулася ІІ Міжнародна науково-практична конференція «Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки». Співорганізатори наукового форуму виступили Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Львівський національний університет імені Івана Франка, Запорізький національний університет, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Ужгородський національний університет, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Південно-східний науковий інститут у Перемишлі, Центр східноєвропейських наукових студій. Конференція працювала у двох секціях, перша – «гуманітарні науки», друга – «суспільні науки». В цілому було виголошено 166 виступів[15].

За результатами Міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки» було видано збірник матеріалів. Молоді та досвідчені науковці висвітлюють актуальні питання в галузях гуманітарних, суспільних наук та туризму. Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів, вчителів. Редакційна колегія: д-р пед. н., проф. М. Галів, д-р філол. н., проф. І. Зимомря, канд. філол. н., доц. І. Дмитрів (відповідальний секретар), д-р іст. н., проф. В. Ільницький, д-р іст. н., проф. Ю. Каганов, д-р іст. н., проф. В. Качмар, д-р іст. н., проф. В. Коцур, д-р іст. н., проф. І. Соляр, д-р іст. н., проф. С. Стемпень. Рецензенти: д-р іст. н., проф. Лідія Лазурко, д-р педагогічних наук, проф. Олена Невмержицька. До нього увійшло 66 наукових текстів, які було тематично розміщено у двох частинах – «гуманітарні науки» та «суспільні науки. туризм»[16].

У травні 2025 р. побачив світ збірник наукових праць за результатами науково-практичної конференції «Початкова загальновійськова підготовка як чинник національної безпеки: історичний досвід, уроки для України». Свої напрацювання (38 матеріалів) опублікували молоді та досвідчені науковці, які розкрили актуальні питання гуманітарних, суспільних наук та туризму. Зокрема, своє відображення знайшли питання організації «Пласту» на Бориславщині в міжвоєнний період та її роль у національно-патріотичному вихованні української молоді, діяльність органів місцевого самоврядування Львівщини щодо національно-патріотичного виховання молоді, ініціативи щодо запровадження початкової військової підготовки в Польщі (2025):

[14] Вісь Європи / [головний редактор Л. Лазурко]. Львів-Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2025. Випуск 6. 224 с.

[15] Програма ІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки». (7 березня 2025 року). Київ – Дрогобич – Львів – Запоріжжя – Переяслав – Ужгород – Перемишль, 2025. 30 с.

[16] Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки. Том ІІІ / [Ред.: В. Ільницький, М. Галів]. Київ – Дрогобич – Львів – Переяслав – Ужгород – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2025. 260 с.

за матеріалами ЗМІ, роль громадських молодіжних організацій в організації початкової загальновійськової підготовки в країнах Балтії (кінець XX – початок XXI ст.), початкової загальновійськової підготовки в Південній Кореї (початок XXI ст.), медійний дискурс (2022–2025) про реформування початкової військової підготовки молоді України в умовах повномасштабної російської-української війни, реформи початкової військової підготовки у сфері освіти Китайської Республіки (Тайвань) на початку XXI ст., військової підготовки у вищій освіті, військовий компонент в освіті при підготовці фахівців для сфери гостинності в умовах безпекових викликів, висвітлення українськими ЗМІ проблематики початкової військової підготовки молоді в Україні (2014–2022), формування ідейного підґрунтя оборонної свідомості на прикладі особливостей розвитку військової складової націоналістичного крила національного руху опору середини XX ст., досвіду підготовки кадрів у відділах УПА ВО «Говерля», особливості організації пропагандивної роботи у Карпатському краї ОУН (1945–1954), військової підготовки здобувачів освіти в Китайській Республіці (Тайвань) у 1950–1990-х рр., вираження імпліцитного смислу і його специфіка в лінгвістиці, історичного досвіду патріотичного виховання в Західноукраїнській Народній Республіці (ЗУНР), ролі готельно-ресторанного бізнесу у формуванні цінностей національної ідентичності та патріотичного виховання здобувачів освіти, синергії гостинності та військово-патріотичного виховання, гостинності та туризм як інструменти військово-патріотичного виховання молоді в умовах сучасної України, військової підготовки у системі сучасної польської шкільної освіти, викладання громадянської освіти в середній школі Польщі, позиції діячів Української Центральної Ради щодо створення збройних сил (березень – листопад 1917), досвід протидії інформаційним загрозам Росії в Україні до 2022 року, отаманщини як чинник військової поразки білогвардійських військ в Україні 1919 року, нормативно-правове забезпечення початкової загальновійськова підготовка в Україні (кінець XX – початок XXI ст.), патріотичного виховання в умовах сьогодення, таборової діяльності українських молодіжних організацій Австралії, нормативних основ поняття «національна безпека», методологічних засад впровадження початкової загальновійськової підготовки, національно-патріотичного виховання старшокласників, основних принципів військово-патріотичного виховання шкільної молоді у традиційному британському суспільстві, методичні аспекти використання матеріалів часопису «Вісті Комбатанта» на уроках історії України, періодизації політики пам'яті в Україні, загально військової підготовки, діяльності Українського інституту національної пам'яті щодо національно-патріотичного виховання молоді у роки сучасної російсько-української війни, громадянської освіти і початкової військової підготовки школярів у Великій Британії (початок XXI ст.), національно-патріотичного виховання молоді, екоциду як причини екологічних спорів у мирний та воєнний час. Редакційна колегія: д-р пед. н., проф. М. Галів, д-р філол. н., проф. І. Зимомря, д-р іст. н., проф. В. Ільницький, д-р іст. н., проф. Ю. Каганов, д-р іст. н., проф. О. Каліщук, д-р іст. н., проф. Л. Лазурко, д-р іст. н., проф. В. Коцур, д-р пед. н., проф. Т. Пантюк, канд. іст. н., доц. Р. Попп (відповідальний секретар), д-р іст. н., проф. І. Соляр, д-р іст. н., проф. С. Стемпень, д-р іст. н., проф. Ю. Стецик. Рецензенти: доктор історичних наук, професор Ігор Смуток та докторка педагогічних наук, професорка Олена Невмержицька[17].

Важливими напрямком роботи науково-педагогічних працівників Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка є підготовка та впровадження в освітній процес нових навчальних дисциплін, проблематики яких стосується різних аспектів російсько-української війни. Зокрема у 2025 р. були затверджені робочі навчальні програми «Формування засад політики пам'яті в Україні щодо сучасної російсько-української війни». Її метою стало забезпечити глибокі знання з історії витоків, причин, передумов, основних етапів сучасної російсько-української війни, спровокованих нею викликів для національної безпеки та з'ясування основних тенденцій формування і функціонування політики пам'яті щодо цих процесів в Україні. Викладається як вибіркова дисципліна для студентів денної та заочної форми навчання (у III–VI семестрах)[18].

Нормативну дисципліну «Основи національної безпеки України», запроваджену до освітнього процесу у 2025 р., розробили професори В. Ільницький, М. Галів та доцент О. Проць. Основна мета цієї дисципліни – сформувати систему знань про сутність національної безпеки України, її нормативну та організаційно-правову основу, вмінь

[17] Початкова загальновійськова підготовка як чинник національної безпеки: історичний досвід, уроки для України. Том І / [Ред.: Л. Лазурко, В. Ільницький, М. Галів]. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2025. 216 с.

[18] Робоча програма навчальної дисципліни «Формування засад політики пам'яті в Україні щодо сучасної російсько-української війни» / Укладачі В. Ільницький, М. Галів. Дрогобич, 2025. с.

аналізувати поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України, навичок діяти свідомо і відповідально у сфері національної безпеки України[19].

Важливе значення має також розробка і впровадження теоретичної складової дисципліни «Базова загальновійськова підготовка» (укладачі В. Ільницький, М. Галів, О. Проць). Вивчення дисципліни повинне забезпечити здобуття громадянами України військово-облікової спеціальності, навичок і умінь, необхідних для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України; забезпечення реалізації права громадян на рівні можливості у виборі професії шляхом здобуття додаткових знань, умінь і навичок, необхідних для належного виконання військових обов'язків у запасі в мирний час, обов'язків військової служби у воєнний час та для майбутньої професійної діяльності; формування високого рівня патріотизму та відданості українському народові[20].

Висновки. Отже, вчені-історики Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана у перші три роки широкомасштабної російсько-української війни провели низку заходів. Впершу чергу відзначимо традиційні дві Міжнародних науково-практичних конференцій (19 квітня 2024 року; 7 березня 2025 року) та дві Всеукраїнських науково-практичних конференцій (28 квітня 2023 року; 10 грудня 2024 року). За результатами яких було опубліковано п'ять збірників матеріалів конференцій (Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки. Том I. 2023. 174 с.; Том II. 2024. 282 с.; Том III. 260 с.; Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни. Том I. 2024. 204 с.; Початкова загальновійськова підготовка як чинник національної безпеки: історичний досвід, уроки для України. Том I. 2025. 216 с.). Доопрацьовані та розширені матеріали було опубліковано у трьох спеціальних випусках фахових наукових збірників («Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць», 2023. Випуск 13/55; 2024. Спецвипуск; Вісь Європи, 2025. Випуск 6.). Важливим доробком стала публікація чотирьох наукових монографій: трьох українською («Російсько-українська війна (2014–2022): історичні, політичні, культурно-освітні, релігійні, економічні та правові аспекти», 2022. 1436 с.; «Освіта і наука як чинники післявоєнної відбудови: історичний досвід, уроки для України», 2024. 332 с.; 2025. 302 с.) та одної англійською мовами («Сучасна російсько-українська війна: історіографічні, суспільно-політичні, соціально-економічні та культурно-духовні виміри», 2025). Окрім цього було впроваджено в освітній процес Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка три робочих програми навчальних дисциплін (нормативних та вибіркових). Попри проведення такої кількості наукових заходів залишається ще значна кількість проблем, які потребують окремого вивчення та обговорення як у конференційному, так і публікаційному форматі.

[19] Робоча програма навчальної дисципліни «Основи національної безпеки України» / Укладачі В. Ільницький, М. Галів, О. Проць. Дрогобич, 2025. с.

[20] Робоча програма навчальної дисципліни «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки» / Укладачі В. Ільницький, О. Проць. Дрогобич, 2025. 25 с.

References

Aktualni pytannia osvity i nauky v umovakh suchasnoi rosiisko-ukrainskoi viiny. Tom I / [Red.: V. Ilnytskyi, R. Korsak, T. Pantiuk, O. Petrechko, V. Starka]. Drohobych – Uzhhorod – Ternopil: Posvit, 2024. 204 s.

Vis Yevropy [Axis of Europe] / [holovnyi redaktor L. Lazurko]. Lviv-Drohobych: Vydavnychyi dim «Helvetyka», 2025. Vypusk 6. 224 s.

Nauka i osvita Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny: vyklyky ta zavdannia v konteksti natsionalnoi bezpeky. Tom I / [Red.: V. Ilnytskyi, M. Haliv]. Kyiv – Drohobych – Lviv – Pereiaslav – Uzhhorod – Zaporizhzhia: Vydavnychyi dim «Helvetyka», 2023. 174 s.

Nauka i osvita Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny: vyklyky ta zavdannia v konteksti natsionalnoi bezpeky. Tom II / [Red.: V. Ilnytskyi, M. Haliv]. Kyiv – Drohobych – Lviv – Pereiaslav – Uzhhorod – Zaporizhzhia: Vydavnychyi dim «Helvetyka», 2024. 282 s.

Nauka i osvita Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny: vyklyky ta zavdannia v konteksti natsionalnoi bezpeky. Tom III / [Red.: V. Ilnytskyi, M. Haliv]. Kyiv – Drohobych – Lviv – Pereiaslav – Uzhhorod – Zaporizhzhia: Vydavnychyi dim «Helvetyka», 2025. 260 s.

Osvita i nauka yak chynnyky pisliavoiennoi vidbudovy: istorychnyi dosvid, uroky dlia Ukrainy. Naukova monohrafiia. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2025. 302 s.

Pochatkova zahalnoviiskova pidhotovka yak chynnyk natsionalnoi bezpeky: istorychnyi dosvid, uroky dlia Ukrainy. Tom I / [Red.: L. Lazurko, V. Ilnytskyi, M. Haliv]. Odesa: Vydavnychyi dim «Helvetyka», 2025. 216 s.

Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriia Istoriia / red. kol. Yurii Stetsyk (holovnyi redaktor) ta in. Drohobych : Vydavnychyi dim «Helvetyka», 2023. Vypusk 13/55. 352 s. DOI: https://doi.org/10.24919/2664-3715.13/55

Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriia Istoriia / red. kol. Yurii Stetsyk (holovnyi redaktor) ta in. Drohobych : Vydavnychyi dim «Helvetyka», 2024. Spetsvypusk. 180 s. DOI: https://doi.org/10.24919/2664-3715.15/57

Prohrama Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Nauka i osvita Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny: vyklyky ta zavdannia v konteksti natsionalnoi bezpeky» (m. Drohobych, 28 kvitnia 2023 roku). Kyiv – Drohobych – Lviv – Pereiaslav – Uzhhorod – Zaporizhzhia, 2023. 18 s.

Prohrama II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Nauka i osvita Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny: vyklyky ta zavdannia v konteksti natsionalnoi bezpeky». (7 bereznia 2025 roku). Kyiv – Drohobych – Lviv – Zaporizhzhia – Pereiaslav – Uzhhorod – Peremyshl, 2025. 30 s.

Prohrama I-yi Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualni pytannia osvity i nauky v umovakh suchasnoi rosiisko-ukrainskoi viiny» (10 hrudnia 2024 roku). Drohobych – Uzhhorod – Ternopil, 2024. 16 s.

Prohrama Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Nauka i osvita Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny: vyklyky ta zavdannia v konteksti natsionalnoi bezpeky» (m. Drohobych, 19 kvitnia 2024 roku). Kyiv – Drohobych – Lviv – Zaporizhzhia – Pereiaslav – Uzhhorod – Peremyshl, 2024. 26 s.

Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy» / Ukladachi V. Ilnytskyi, M. Haliv, O. Prots. Drohobych, 2025. s.

Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Teoretychna pidhotovka bazovoi zahalnoviiskovoi pidhotovky» / Ukladachi V. Ilnytskyi, O. Prots. Drohobych, 2025. 25 s.

Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Formuvannia zasad polityky pamiati v Ukraini shchodo suchasnoi rosiisko-ukrainskoi viiny» / Ukladachi V. Ilnytskyi, M. Haliv. Drohobych, 2025. s.

Suchasna rosiisko-ukrainska viina: istoriohrafichni, suspilno-politychni, sotsialno-ekonomichni ta kulturno-dukhovni vymiry. Naukova monohrafiia. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2024. 332 s.

Suchasna rosiisko-ukrainska viina: istoriohrafichni, suspilno-politychni, sotsialno-ekonomichni ta kulturno-dukhovni vymiry. Naukova monohrafiia. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2025. 268 s.

The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2022. 1436 p.